

"מפרי הארץ"

"פרשת פינחס"

"לְכֹן אֶמַר הַנְּבִי נָתַן לִי אֶת-בְּרִיתִי עִלּוּם"

ריקאנטי: לכן אמור הנבי נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו וגו' [שם יב - יג]. כתב הרב הגדול [הרמב"ן פסוק יא] זה לשונו, הודיע הקדוש ברוך הוא למשה שישלם שכר טוב לפנחס על אשר קנא לאלהיו, ועל הצדקה אשר עשה עם ישראל לכפר עליהם ולא מתו כולם במגפה, וצוהו שיודיע לישראל שהוא כהן לעולם, וזה טעם לכן אמור, שיגיד זה לישראל. ואמר הכתוב ברית כהנת עולם, ואמר את בריתי שלום, שיתן לו ברית עם השלום דבק בו, ובאהרן נאמר [שמות כח, ב] לכבוד ולתפארת, ולכן אמר אשר קנא לאלהיו, והמשכיל יבין, עכ"ל ז"ל.

ונראה כי כונת הרב ז"ל היתה כי פנחס זכה לברית ולצדק, אמנם אהרן זכה לכבוד ולתפארת. אמנם לא הבנתי מלת שלום לפי כוונתו. ולכל הפירושים צריך לדקדק למה שדקדק הרב ז"ל במלת לאלהיו, כי רמז אל הצדק המקנא להש"ת בעוברי רצונו.

רבינו בחיי: הנבי נותן לו את בריתי שלום. ע"ד הפשט הבטיחו בברית שלום שלא יפחד מאחי זמרי שלא ינקמו נקמתו, ומה יהיה שכרו: "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם", שתהיה לו הכהונה נצחית.

וע"ד המדרש: "הנבי נותן לו את בריתי שלום", וא"ו דשלום קטיעא, ללמדך שאין הברית לכהן אלא כשהוא שלם בלא מום, אבל אם חסר פסול, כך דרשו בקידושין (סו ב) פרק האומר. וכן מצינו במסורת: וא"ו דשלום זעירי. ושמעתי שהמלה היא נוטריקון "שלא למות", וזה מחזק קבלת רבותינו ז"ל כי פינחס זה אליהו, וכן מצינו בעצמו שאמר: (מלכים - א יט, ד) "קח נא את נפשי ממני כי לא טוב אנכי מאבותי", כלומר מאבותי שמתו, ומפני שמאס חיי העוה"ז נתן לו חיי העוה"ב ועלה בסערה השמימה.

וע"ד הקבלה "הנבי נותן לו את בריתי שלום", הבטיחו במתנת המדה הנקראת "ברית" שהיא כנסת ישראל, והיא מדת הדין, והמדה הזו היא שהיתה לו כענין שאמרו באברהם: (ב"ב טז ב) בת היתה לו, ולזה אמרו בכאן: "והיתה לו ברית", כי הברית תהיה לו, והבטיחו שיהיה שלום דבק בברית, כלשון: (ויקרא כו, ו) "ונתתי שלום בארץ", ומכאן היה ראוי שיחיה לעולם, ולכן כתוב: (מלאכי ב, ה) "בריתי היתה אתו החיים והשלום", כי החיים מכח הרחמים, וזהו שאמר: "אשר קנא לאלהיו", כלשון: (תהלים פה, יא) "צדק ושלום נשקו", שהוא החבור העליון שהעולם מתקיים בו, שכנגדו ביצירה התחתונה ענין הזווג והחבור הראוי, לכך כשראה פינחס חבורה לבלתי ראוי קנא. ומכאן תבין במדת השלום שנתן לו שיהיה מדה כנגד מדה. ויתכן לומר כי על שם סופו שנסתלק וחרז אלהי נקרא "אליהו", שהוא כולל שני שמות: דין ורחמים, "אלי" הוא הדין והוא הברית, "יו"ד ה"א וא"ו", הוא רחמים והוא שלום, והנה הוא כלול מכח הדין והרחמים, וזהו "בריתי שלום", ולכך העניש לשר החמשים וחמשי מלך הדין, והחיה המת מכח הרחמים, ועוד רמז בחשבון שמו פי שנים בשם המיוחד, והיה פינחס דור שביעי ליעקב אבינו, כשם שהיה חנוך שביעי לאדם, והם כנגד יום השביעי שהוא שבת, והוא יום המנוחה והחיים, וזה מבואר.

אלישיך: כלל הדברים, כי גם אם אלף שנים יחיה האדם לא חיי שלום לפי האמת המה בעצם. כי לא שלום בין נפשו וגופו לגמרי, כי הלא בכל נשימה ונשימה היא מבקשת לצאת. אך הן לו היה כאדם הראשון טרם יחטא, כי היה חומרו זך ובהיר, מתייחס להיות בסיס אל נשמה קדושה מאתו יתברך. או כאשר היו ישראל על הר סיני שפסקה זוהמתן, שעוד מעט אם עצרו כח לבלתי יחטאו עד קבלת הלוחות, היה להם חירות ממלאך המות, שהיה חומרם נאות לקבל הנפש. וכן לעתיד לבא. באופן יתייחסו החיים ההם לחיי שלום, כי שלום בין הנפש ובין הגוף, מה שאין כן עתה.

ונבוא אל הענין. והוא, כי אמר אלהים, אם אמרתי הנבי נותן לו את בריתי חיים, הלא יובן כחיי כל האדם, בהעדר שלום בין גופו ונפשו, שבכל עת מבקשת לצאת. ולא יהיה ההפרש כי אם שיחיה לעד, אך כחיי כל האדם. על כן אמר הנבי נותן לו את בריתי שלום. והוא מקרא שכתוב, בריתי היתה אתו החיים והשלום. שהוא, כי יהיה באופן יהיה שלום בין רוחו לגויתו, כי יהיה זך חומר.

ומה מתקו בזה מאמרם ז"ל (ילקוט יהושע רמז ח), האומרים על פסוק ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו ולא נאמר ותצפנם. שהוא, כי האחד היה פנחס והיה רוחני ונתכסה מעיניהם. ולולא היה זך גם גופו, לא היה יכול להתכסות. ומה גם אחר עלותו בסערה השמימה, שנגמר יותר זכור חומרו עד גדר היות המלבוש שמתלבש בו מאז, ממנו. שודאי שלום רב בין רוחו לגויתו, כי זך היה גם הוא כמדובר. ובזה ינעם שנותו יתברך את טעמו וקרא אל החיים שלום כי הוא העיקר. מה שאין חיים משוללים שלום אשר לכל האדם יקראו חיים אמתיים לפי האמת.

"מפרי הארץ"

הלכה

אורוז זזיים

א' האם אפשר להיכנס לבית כנסת מפני הגשמים ולומר פסוק?

תשובה: לא מועיל. (עיין בסימן קנ"א)

ב' האם אפשר לעשות קפנדריא ולומר פסוק?

תשובה: אפשר. (עיין בסימן קנ"א)

יורה דעה

א' האם לאבל תוך שנה מותר לנסוע לטיול?

תשובה: לבד מותר בחבורה אסור ודוקא על אביו ואמו על שאר קרובים ל' יום. (עיין בסימן ש"פ)

ב' באיזה אופן מותר?

תשובה: אם גוערים בו ואומרים לו לך עמנו. (עיין בסימן ש"פ)

אבן העזר

א' נתן גט כשהאותיות לחות האם מהני?

תשובה: לכתחילה צריך שיהיו יבשות ובדיעבד מהני כשהיו לחות בעדי מסירה, ויש שחששו גם בעדי מסירה מדין כתב שאינו מתקיים. (עיין בסימן קכ"ד)

ב' חתן חרש מי מברך ברכת אירוסין?

תשובה: החתן. (עיין בסימן ל"ד)

חושן משפט

א' קבל שמירה בעש"ק האם חייב?

תשובה: פטור ובפשיעה מחלוקת לדעת רמ"א פטור ובש"ך נקט שחייב ש"א. (עיין בסימן ש"א)

ב' ש"ש שפשע בעש"ק האם מקבל שכרו?

תשובה: מפסיד שכרו. (עיין בסימן ש"א)

"קרבן התמיד"

קהלת יעקב: א"נ ירמוז מאת ה' היתה זאת, במה שאמרו בפרק הכונס 'שלם ישלם המבעיר את הבערה' אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם את הבעירה שהבערתי את בציון. ופירש הרש"ף ז"ל ה' הכוונה, לפי שנאמר 'ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה', והיסודות יש להם דין טמון, וטמון באש פטור, (אכן) [לכן] אמר אלהים אני הציתי אש בציון וכו', דגבי דידיה לא שייך טמון דהכל גלוי לפניו ואין הסתר מנגד פניו. ואנכי עתיד לבנותה, אנכי דייקא. ועוד כתבנו שהציתי אש בציון ע"י מלאכי השרת היה מקום פטור, דהא קי"ל אין שליח לדבר עבירה, אבל אמר עלי לשלם את הבעירה דבדינא דשמיא יש שליח לדבר עבירה, כדאמרין ריש פרק האיש מקדש [קידושין שם]. ועוד זאת כתבו המפרשים דאע"ג דכתיב 'כי תצא אש מעצמו, ע"י עוונותיהם של ישראל מ"מ כביכול הוא היה גרמא בנזיקין, כי הוא גרם בהתראת הנביאים והחוזים והם לא שבו, דין גרמא כי הגדילו עוונותיהם, וכביכול הוא גרם כי ידיע דלא מקבלי, ולמה לא עשה כמשפט מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים ואף על גב דגרמא בנזיקין פטור, מ"מ הא אמרין בפרק הכונס דבדינא דשמיא חייב. ועל כל אלה רמז הכתוב 'אבן' זו ירושלים, כי לא נשאר בה רק אבן, ויצת אש בה 'מאסו הבונים' דמן הדין אין לה דין תשלומין, אי משום שהיה ע"י שליח ואין שליח לדבר עבירה, ואי משום דלא היה אלא גרמא בעלמא, ואי משום דהציתי אש ביסודותיה וטמון באש פטור. אבל היתה לראש פינה, כמו שאמר עלי לבנותה באש 'ואני אהיה לה חומת אש סביב' והיה בנותן טעם מאת ה' היתה זאת דבדינא דשמיא חייב בכל אלה היא נפלאת בעינינו לעיני בשר למו בית דין של מטה, אכן בדינא דשמיא חייב. ולפי הדרך דטמון באש לא שייך בקב"ה דהכל גלוי לפניו, אמר בעצם מאת ה' היתה זאת, יען אם היא נפלאת הוא בעינינו נגד עינינו מקרי טמון באש ונסתר, אבל (לנגד) לפניו יתברך אין הסתר נגד פניו כאמור.

ובספרי חכמי אשכנזים ראיתי כתוב בשם הרב בעל עשרה מאמרות ז"ל [מאמר אם כל חי ח"ג סימן כג] שכתב, כי בית המקדש נגנז במקומו ולא נשרף ח"ו, ועדיין הבית קיים, ואליהו ז"ל מקריב בו בכל יום קרבן התמיד רק שנתעלם למראה עינינו, ע"כ. ומצאתי רמז לדברי קדשו בזוהר פרשת פקודי דף ז"ל, תא חזי דאינון אבני יסודי ציון וירושלים, ח"ו דשליטו עליהו שאר עמין ולא מוקדו ולא אתוקדון, אלא כולהו איתגניזו ולא אתאבידו מינייהו אפילו חד, וכד יהדר וכו', ע"ש בדבריו. וזה פירשו הראשונים 'הנה אנכי מרביץ בפור אבניך וכו' דהיינו אותם האבנים עצמן תשובנה לקדמותן, אבניך דייקא. וזה ירמוז הכתוב על אבני ירושלים אבן מאסו הבונים, דסברי כי נשרפו ונאבדו, היתה לראש פינה מאת ה' היתה זאת כלומר בקדושתיהו קיימין ונגנזו. ואם היה נפלאת ונעלם, היא נפלאת בעינינו שנגנז ונעלם היא לעינינו, למראה עינינו.

"מפרי הארץ"

סימן מ"זאב"טאז"אז"ב

בעניין: אומרים פרשת התמיד, ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד\ טעם למה אומרים משנת איזהו מקומן\ דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתבח \ דין מי ששהה לבוא לבהכ"נ עד ישתבח

תשובה: כששניהם אותה ברכה בכל הברכות לא יענה, כששניהם אותה ברכה בשומר את עמו ישראל לעד יענה, כשחברו מברך ברכה אחרת יענה.

ז: באמצע פסוד"ז – מ"ה ברוך הוא וברוך שמו, **אמן** בין פסוק לפסוק, **אמן** דברכות באמצע פסוק באמצע משפט, בהנ"ל באמן דשומע תפילה, מ"ה בין משפט למשפט, אשר יצר [ומה נכון בזה], מודים דרבנן, פסוק שמע ישראל עם הציבור?

תשובה: ברוך הוא וברוך שמו לא יענה, **אמן** בין פסוק לפסוק יענה, **אמן** דברכות באמצע פסוק באמצע משפט לא יענה, בהנ"ל באמן דשומע תפילה יענה, בין משפט למשפט יענה, אשר יצר יברך [ועדיף בין הפרקים], מודים דרבנן אומר, פסוק שמע ישראל עם הציבור אומר.

ח: מ"ה קריאת שמע כשמתיירא שיעבור זמנה, ברכת התורה ופסוקים שאחריה?

תשובה: יאמר כל זה.

ט: מה יש לכוון בפותח את ידך, ואם לא כיוון מהיכן יחזור ומה יעשה אם המשיך למזמורים הבאים כשיש לו שהות וכשאינו לו שהות?

תשובה: שהוא משגיח על בריאותיו ומפרנסם ויחזור מפותח עד סוף המזמור ואם המשיך כשיש לו שהות יחזור וכשאינו לו שהות יאמר אחרי התפילה מפותח עד סוף המזמור.

י: לא בירך ברכות השחר – מה יברך, ומה העצה לכתחילה כשנזכר בתפילה, ומה העצה אחר התפילה?

תשובה: יברך כל הברכות ואלוקי נשמה מחלוקת והמברך לא הפסיד ועדיף לישון ביום מעט ואז יברך ואם נזכר בתפילה יכוון בברכת מחייה המתים שלא לפטור אלוקי נשמה ואז יוכל לברך אחרי התפילה לכו"ע.

א: אמירת פרשת התמיד – האם יש ענין בלי הבנה, האם יאמר בעמידה, האם יכול לומר פעמיים ומה יכוון?

תשובה: העניין של כאילו הקריב הוא דוקא כשמבין ובעמידה מחלוקת ויכול לומר פעמיים ויכוון בפעם שניה שהוא רק כקורא בתורה.

ב: האם מוסיפים פרשת מוסף שבת ר"ח יו"ט ומדוע?

תשובה: בשבת מוסיפים ביום טוב לא מפני שקורים בתורה פסוקי מוסף ובר"ח למחבר לא אבל לרמ"א כן כדי לפרסם שהוא ר"ח.

ג: דברים שבכתב – מה הדין שגור בפיו, שגור בפי הכל, קריאת תהילים, הדורש ברבים?

תשובה: שגור בפיו אסור, שגור בפי הכל מותר ובמוציא אחרים יש להחמיר, קריאת תהילים מותר, הדורש ברבים אפשר שיש להקל מפני כבוד הציבור.

ד: עניית **אמן** בברוך שאמר – מ"ה קודם ברוך אתה ה', אחר ברוך אתה ה' המהולל וכו' לענות **אמן** של ברוך שאמר וישתבח או שאר **אמן**, אחר ברוך אתה ה' קודם מלך מהולל בתשבחות?

תשובה: קודם ברוך אתה ה' יענה, אחר ברוך אתה ה' המהולל וכו' לענות **אמן** של ברוך שאמר וישתבח לא יענה ובישתבח לא יענה מתחילת ישתבח, שאר **אמן** יענה, אחר ברוך אתה ה' קודם מלך מהולל בתשבחות לא יענה.

ה: בין ברוך שאמר לפסוד"ז – מ"ה עניית **אמן**, שח דברים בטלים, שתיקה לכתחילה?

תשובה: **אמן** מותר, דברים בטלים אפשר שצריך לחזור על ברוך שאמר, ואפילו בשתיקה ראוי שלא לשהות הרבה.

ו: סיים ברכה בשוה עם חברו האם יענה – כששניהם אותה ברכה בכל הברכות, כששניהם אותה ברכה בשומר את עמו ישראל לעד, כשחברו מברך ברכה אחרת?

"מפרי הארץ"

"מבלית הוועד"

מהרב נפתלי הרט שליט"א

האם שינה הוא הפסק לברה"ת

כתב המחבר (סימן מ"ז י"א) שינת קבע ביום על מטתו הוא הפסק ו"א דלא הוא הפסק וכן נהגו. ובסעיף י"ב כתב אף אם למד בלילה הלילה הולך אחרי היום שעבר ולא צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן.

והנה נחלקו הראשונים מתי חייבים לברך ברה"ת שינת ר"ת בברכות (דף יא: תד"ה שכבר) שהמחייב הוא כל בוקר כמו ברכות השחר, ואפי' שישן ביום או בלילה אפי' שינת קבע וקם משנתו באמצע הלילה לא חייב לברך כיון שברכת התורה של שחרית פוטרת עד שחרית הבא, אבל דעת הרא"ש (ברכות פ"א סימן י"ג) שאם לא ישן ולמד כל הלילה אין צריך לברך ברכה"ת בבוקר ורק אם ישן אפי' ביום צריך לברך אחרי השינה דרך השינה הוא הפסק ואפי' שינת היום.

וכיון שכך יש לעיין בדברי המחבר שבסעיף י"א הביא מחלוקת אם שינת היום הוא הפסק או לא ובסעיף י"ב נקט בפשיטות שאם למד כל הלילה בלי לישון א"צ לברך דהיינו כדעת הרא"ש שרק שינה הוא הפסק, וא"כ היה לו לפסוק שגם לאחר שינת היום צריך לברך ברה"ת¹.

וביאר הרע"א שבאמת העיקר כדעת הרא"ש שרק אם הפסיק בשינה צריך לחזור ולברך ומה שלא מברכים אחרי שינת היום כי חוששים לשינת ר"ת שתקנו ברכה זו בכל יום יום ושינה לא הוא הפסק, ולכן אם לא ישן כל הלילה אין לברך בבוקר.

וכתב הרע"א שמי שישן ביום ולמד כל הלילה ודאי יכול בבוקר לברך ברה"ת [אם לא התכוון לצי"ח באהבת עולם] ממ"נ גם היה כאן הפסק שינה, וגם יש כאן יום חדש.

שינת לילה

והנה בסעיף י"ג כתב המחבר שהמשכים קודם אור הבוקר ללמוד מברך ברכת התורה ולא צריך לברך שוב כשילך לבית כנסת, ולכאורה בסעיף זה רואים שהעיקר הוא הפסק שינה שאם הפסיק בשינה יכול לברך, ולא רק בבוקר כמו ר"ת, וא"כ קשה למה אחרי שינת קבע ביום לא יחזור ויברך.

וכתב המ"ב ששינת קבע בלילה על מטתו חשיב הפסק גם להשיטה בסעיף י"א שלא מברכים על שינת קבע ביום².

והערוך השלחן ביאר שגם ר"ת מודה שאחר שקם משנתו הוא כמו יום חדש לענין זה שכבר יכול לברך דדעת האדם שמברך בבוקר הוא שהברכה תועיל לו עד שהולך לישון בסוף היום, וכשקם זה כמו יום חדש ולכן יכול לברך את כל ברכות השחר [חוץ מאשר נתן לשכוי בינה, וקרבן התמיד שאין לאמרם רק בבוקר וברכת אלוקי נשמה, והמעביר שינה כמבואר במ"ב ס"ק ל"].

מי שקם בלילה ברה"ת וחזר לישון

ולפי המתבאר יש לעיין במי שקם אחרי שינה בלילה וברה"ת ולמד, ושוב חזר לישון על מטתו בלילה האם חוזר ומברך בשנית ובמ"ב (ס"ק כ"ט) כתב שדעת האדם כשמברך בבוקר הוא עד שהולך לישון בלילה וכשיקום הוא יום חדש א"כ גם בזה כשברך בתחילה דעתו הוא שתעלה לו הברכה עד היום הבא.

ויש לעיין ראשית מה שייך לומר "דעת האדם" לפטור בברכתו עד הבוקר הבא והרי אם שינת קבע בלילה זה הפסק מה יעזור דעתו וכי מי שאכל תפוח ויצא מביתו לכמה זמן האם יעלה על הדעת שיכול לומר שדעתו היתה בברכה הראשונה שלא תהיה היציאה הפסק אתמהה. ועוד יש לעיין במי שרצה לישון שמונה שעות בלילה ואחרי שעתיים התעורר ושוב לא יכול לישון וקם ממטתו ללמוד וברך ברכה"ת ואחרי שעה חזר למיטתו לגמור שינת הלילה, וכי בזה לא יברך שנית והרי היה זו שינת לילה קבועה. ושמה בכה"ג לא היה צריך לברך כשקם בתחילה כי בעצם דעתו לחזור ולישון ואין דעתו להתחיל את היום החדש, אך גם זה אינו כיון שסו"ס גמר את היום הקודם והלך לישון לשינת קבועה של לילה³.

ובבואר כ"ז אמר לי הגר"נ קופשיץ שליט"א ע"פ הקדמה קצרה דהא מיהא ברור דאין אדם יכול להגביל את הברכה שתחול עד שעה מסוימת ובודאי לא יכול לברך בורא פרי העץ שיועיל עד שעה מסוימת אך במקום שיש שאלה וחשש אם זה הפסק או לא מצאנו שאדם יכול להגביל את הברכה, וכגון מי שדעתו להכנס לבית המרחץ יכול לכוון בברכת הציצית שיועיל לו עד שיוריד את הציצית במרחץ כדאינתא בביה"ל לעיל סימן ח' והשתא י"ל דלעולם אנו חוששים לר"ת שלא מברכים אחרי כל שינה ביום דעיקר ברה"ת נתקנה בכל יום ויום מחדש אלא שדעת האדם שברכתו בכל בוקר שמברך ברה"ת שברכתו תועיל עד שילך לישון שבזה יסתיים היום ואחרי שיקום יברך מחדש וזה מצאנו שאפשר להגביל את הברכה שתועיל עד זמן שיש בו שאלה וחשש של הפסק כנ"ל ולכן מי שהלך לישון בלילה והתעורר יכול לברך ברה"ת וללמוד. ומה שכתב המ"ב שאם אחרי שלמד שוב הלך לישון בלילה אין צריך לחזור ולברך דדעת האדם שתעלה לו הברכה עד היום הבא הוא משום שחוששים לדעת ר"ת ששינה גם בלילה אינה הפסק ולא תקנו לברך אלא פעם אחת ביום לכן אין דעת האדם להגביל את ברכתו עד השינה הברה אלא עד הבוקר הבא.

¹ גם יש לדייק בלשון המחבר סעיף י"ב אף אם למד בלילה הלילה הולך אחרי היום שעבר ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן" הרי יש כאן הדגשה שאם ישן כן מברך.

² והמעין בב"י יראה, שדעת ר"ת שגם שינת קבע בלילה לא הוא הפסק ובאמת מדויק במ"ב שלא כתב שר"ת מודה בשינת קבע בלילה, אלא שבהכרעת ההלכה גם אם לא מברכים על שינת קבע ביום אבל בשינת קבע בלילה ודאי הוא הפסק ויש לברך אחריה ברה"ת.

³ גם יש לעיין בשינת הבוקר שאחרי ליל שבועות שבעצם זו שינת לילה ביום. ובענין במי שהולך לישון בתחילת הלילה לשעה אחת כדי שיהיה לו כח ללמוד בהמשך הלילה (ומצוי הוא בלילות שבת שבחורף) האם צריך לברך ברה"ת על שינת לילה זו או שזה בעצם שינת יום בזמן הלילה.

ושמעתי בשם החזו"א עצה בזה שאחרי שקם בראשונה יברך ברכה אחת מברכות התורה ואחרי שקם בשנית יברך את הברכה השניה. ושמעתי שכך נהגו הגר"ח גרינמן והגא"ל שטינמן זכר צדיקים לברכה.